

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :

Na celý rok . . . . . 4.— koruny.
Na pol roka . . . . . 2.—
Na štvrt' roka . . . . . 1.—

Jednotlivé číslo 8 hal.

Hlavný redaktor :

Dr. ALEXANDER ERNSZT

Zodpovedný redaktor :

JÁN BARTOS, krajinský vyslanec

Za vydavateľstvo zodpovedný :

JÁN MOLNÁR, pápežský prílát

Redakcia a vydavateľstvo :

Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám

sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin
ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify.
Rukopisy sa nazpak nedávajú.

Krajina na ceste pokroku.

Synom Uhorska celý svet závidí výkony hrdinstva, aké posiaľ dosiahli na všetkých bojištách.

Lud Uhorska doma za frontami nesmie hľiviť v stave otroctva, bez práv a slobody.

Lud Uhorska oratoval trón a vlasť.

Preto aj kráľ ku sebe privinuje lud.

Verejná moc v krajine posiaľ nachodila sa v rukách len malého počtu ľudí. Tí, čo si túto moc ukoristili, nezákonnou cestou utlačovali verejnú slobodu, násilne udusili presvedčenie a vôľu ludu a špinavými voľbami, neslýchanou brutalitou poškvrnili svätinu krajinskej ústavy.

Kráľ vidiac zkazonosné chmáry na blankytech zahraničia, odhodlal sa, že doma urobí poriadok.

Takto povstala vláda grófa Mórica Esterházyho. Nový ministerpredseda nepriznáva sa ku kresťanskej ľudovej strane, predseda ho ale podporujeme, bo je známy ako dobrých úmyslov, kresťanského zmýšľania a lud milujúci politik, ktorý vždy zmužile bojoval proti hrúzovláde Tiszovej.

My už aj to považujeme za veľký úspech, že Tiszova banda zahnatá je z kormidla krajiny. Okrem toho i z tej príčiny podporujeme novú vládu, bo ona mohútne a veľkej hodnoty zákonné ustanovizne chce uskutočniť.

Hlavnou úlohou novej vlády bude, aby do života uviedla všeobecné, rovné volebné právo s tajným hlasovaním; pri

tom zabezpečí slobodu a čistotu volieb, znovu dovolí, aby každý slobodne pravdu mohol písať v novinách a konečne do života uvedie aj autonómiu katolíkov.

Zvláštnym bodom programu novej vlády je, do slušného stavu privedenie porúchaného hospodárskeho poriadku.

Neodškriepiteľnou úlohou Esterházyho vlády ale je vyplnenie tej dávnej požiadavky kresťanskej ľudovej strany, aby zaležitost' zmrzačených invalidov, válečných vdov a sirôt terajšej dobe zodpovedne do poriadku bola privedená.

Okrem tohoto ale je ešte sto a sto iných otázok, ktoré do života treba uviesť ku blahu ludu.

Tiszova strana včul pravda zúri, že ju kráľ takrečeno zahnal z politického dejišťa. Kšeftárski nádenníci nacionálnej pracovnej strany, ako nadržení chasníci, odkazujú do Viedne, že sa ďalej nehrajú. Posiaľ boli zcela krotkí barani, včul ale natiahli na seba kožu dravých lvov, len že zpod nej vykúka koňské kopyto: Tiszova strana veľmi sa toho bojí, že lud dostane práva, ktoré mu prislúchajú.

Keď všeobecné volebné právo do života bude uvedené, vtedy robotníci, priemyselníci a roľníci stanú sa rovnoprávnymi občanmi. Tohoto ale boja sa mungovci, ako čert svätej vody.

Pospolitý lud preto nech sa chystá ku poslednému rozhodnému boju. Výsledok tohoto volebného boja rozhodne pre celú budúcnost' pospolitého ludu.

V tomto boji banky, fabriky, panstvá s ich úradníkmi a politickí mameluci soberú všetky svoje sily, aby ľud pristavily na prahu ku krajinskému zákonodarstvu.

Keď by sa združili i s mocnosťami horúceho pekla, predsa nezvífazia. Vóla ľudu preráža si cestu po celom svete, zvíťaziť musí aj v Uhorsku. Statoční a svedomití politici spojili sa ku tomu cieľu, aby Uhorsko postavili na dráhu pravého pokroku.

I ako my známe náš ľud pospolitý, presvedčení sme o tom, že rozhodne nasledovať bude zástavu slobody, práva a pokroku a nie špinavé handry Tiszovej pracovnej strany.

Beda by bolo ľudu, keby nepoužil túto príležitosť, aby sa oslobodil od malých pijavíc a veľkých polypov!

Nová vláda predstavila sa krajinskému snemu.

Vo štvrtok, 21. júna o 3. hodine popoludní ministerpredseda gróf Móric Esterházy novú vládu predstavil krajinskému snemu a predniesol program, v ktorom označil účinkovanie svojej vlády. Ku tomuto výkonu, vzdor nesmiernej horúčnosti, početné obecenstvo shromažďilo sa pred krajinským snemom. Krajinskí vyslanci všetkých politických stránok už pred určeným časom dostavili sa ku tomuto veľkej významnosti zasadnutiu, o ktorého priebehu podávame nasledovnú stručnú zprávu:

Zasadnutiu predsedal podpredseda Karol Szász. Po zahájení zasadnutia prečítaný bol najvyšší kráľovský prípis o svolaní krajinského snemu ku zasadnutiam. Po oznámení bežných záležitostí predsedajúci Karol Szász oznámil, že ohľadom na premenu vo vláde, celé predsedníctvo vzdáva sa úradov, podržiava ich ale, z akiaľ pojednávania o štátnom rozpočte a o indemnite nebudú zakončené. Zatým hlásil sa k slovu

Ministerpredseda gróf Móric Esterházy. Za hlučných potleskov celej spojenej opozície odôvodnil vymenovanie novej vlády, ktorej *hlavnou úlohou je prevedenie všeobecného, rovného volebného práva*, v smysle nedávno vydaného kráľovského rukopisu.

Najbližšie úlohy vlády.

Ministerpredseda gróf Móric Esterházy najbližšie úlohy vlády označil, keď poukázal na veľkú obetavosť od počiatku vojny dokázanú disciplínu a nezlomnú vieru národa vo víťazstvo našej pravdy a zmienil sa o tých úlohách, na ktoré tiež v kráľovskom rukopise bolo poukázané. Zakladanie dobrodejných ustanovizní je nevyhnutnou potrebou. Vláda bude sa usilovať, aby dôkladnejšie než doteraz sriadila podporu invalidov, vdov a sirôt, zčiasťky rozšírením doterajšej činnosti, zčiasťky

novými poriadkami. O povýšenie podpory sirôt postarané je už v dočasnom rozpočte.

Zkúsenosti počas vojny poučily nás, že náš hospodársky život musíme zariadiť primerane ku tým úlohám, ktoré na nás vždy vo väčšej miere čakajú. Naše finančné polozenie vystavené bolo následkom vojny ťažkej próbe. Vôbec všetky vojnu vedúce štáty cítia ťažkosť hospodárskych pomerov. Veľké obete sme priniesli a ešte priniesť musíme. Každá spoločenská trieda musí znášať ťarchy, zpod tohoto ani jedna trieda nemôže sa vytiahnuť. A vláda prísne bude dozerať, aby základ hospodárskej produkcie tvoriacich faktorov ochránila a konkurencie schopnými učinila.

Osud úradníctva.

Po ťažne neprajného stavu štátneho úradníctva ministerpredseda úlohu vlády označil nasledovne:

Následkom veľkej drahoty najviac trpeli z hotového platu žijúci úradníci a iní zamestnanci. Už v dočasnom rozpočte postarala sa vláda v istej miere o podporu, navrhne povýšenie podpory pre otcov rodiny a do programu vzala sriadenie postupu úradníkov a úradníckej pragmatiky.

Rekonštrukcia Sedmohradska.

Svetová vojna — vyslovil sa ministerpredseda — nakladá vláde tú prísnu povinnosť, aby obyvateľstvo Sedmohradska za hrozné ztraty, aké utrpelo následkom vtrhnutia lstivého nepriateľa, aspoň mierne odmenené bolo.

Verejné stravovanie.

Medzi denné súrne otázky patrí žatva a svezenie urody. Týmto cieľom upotrebení budú pri poľných prácach vojaci, ktorí nie sú na fronte a zajatci. Zabezpečiť treba v každom ohľade stravovanie krajiny. Naši nepriatelia radi by nás vyhladovali, musíme vykonať všetko možné, aby sa tento ich plán nezdaril. V súvisi s otázkou rekvirovania vyslovil sa ministerpredseda, že nie to padá na váhu, aby jednotliví kommissionári mnoho zarobili, altruistické ustanovizne nashrňaly veľké kapitále, lež to, aby každý dostal za maximálnu cenu, čo mu prináleží. Toto sme podľzni millionom stravujúceho obcenstva, ktorého statočné vyžitie najelementárnejšou starosťou je vlády.

Majetková politika.

Vláda zaoberať sa chce v krátkom čase s otázkami majetkovej politiky. Vojakom, ktorí za vlasť bojovali, umožniť treba kupovanie pozemkov. Tí musia prísť ku pozemkom, ktorí na bojišti dokázali svoju nezlomnú vernosť ku vlasti uhorskej. Najprv ale znemožniť treba každé zneužívanie, rôzne stredistia a sklady prísť musia pod štátny dozor. Veľmi vážnou otázkou je aj zaopatrenie potrebnej zásoby uhlia. Vláda sa o toto chce postarať dovozom uhlia tak z tunajších, jak z cudzozemských uheľných baní. Rečník pripomenul aj otázku premávky, o zlepšenie ktorej sa vláda chce postarať.

Vyrovnanie s Rakúskom.

Ohľadom hospodárskeho vyrovnania medzi Rakús-

kom a Uhorskom sa už predošlá vláda dohodla s rakúskou vládou, ale konečné riešenie tejto otázky ponechané bude krajinskému snemu. Velkú váhu treba klásť na obchodné spojenie s Tureckom a Bulharskom, preto vláda podporovať bude vývin každého priemyslu, ktorý gazdovské suroviny spracuje. Veľké a ťažké hospodárske úlohy čakajú na riešenie a vláda bude sa usilovať, aby riešenie týchto úloh korunované bolo zdarom.

Sociálne otázky.

Zvláštnu starosť bude vláda venovať sociálnym otázkam: postará sa o ochranu matiek a nemlúvniat a vôbec o ochranu detí. Zlepšenie zdravotníckych pomerov, zariadenie zdravých bytov pre chudobné rodiny bude snahou vlády. Postará sa vláda aj o sriadenie dozoru nad priemyslom, aby toto určenému cieľu ozaj zodpovedalo.

Autonomia katolíkov.

Ako dávnu podlžnosť statočnosti a ako najmohútnejší prostriedok ustálenia konfesionálneho pokoja, v tomto krajinskom sneme do života chceme uviesť autonomiu katolíkov (Čulé schvaľovanie, potlesk a éljenovanie z krajnej ľavej strany.) a na prevedenie XX. zák. čl. z r. 1848. potažné zákonodarské a vlády nariadenia. (Čulé schvaľovanie z ľavej a krajnej ľavej strany.)

Verejná výučba, reforma pravosúdia.

Sriadenie pomerov privátnych a obchodníckych zamestnancov bude mať vláda tiež na starosti. Zodpovedne svojmu demokratickému smeru postará sa vláda o zrýchlený vývin ľudovej výučby, postará sa o spoľahlivé učebné sily, aby zabezpečila zodpovedné prevedenie zákonov, ktoré snem vynesie. Tam, kde to potrebné bude, vláda porobením potrebných poriadkov postará sa o zabezpečenie nášho jednotného národného jestvovania.

Na poli pravosúdia postará sa vláda o ochranu obecnstva proti vykorisťovaniu a prísne zakročí proti každému zneužívaniu, týmto cieľom postará sa o konečné sriadenie sudcovskej organizácie, o zpäťvedenie osobitého sudcovského štátusu a o zabezpečenie neodvislosti sudcov. Za potrebné považuje rozšíriť účinkujúci kruh administratívneho súdu. Zvláštnu starosť bude mať o to, aby tí, ktorí následkom vojny ztratilí postali živobytia, ku tejto postati zas prišli. Vláda vie, akú veľkú váhu má sloboda tlače, preto akonáhle nastanú riadne pomery, prevedie revíziu tlačového zákona. Zpäť uvedie aj porotné sudy.

Reforma volebného práva.

Na konci svojej reči ministerpredseda podrobnejšie prehovoril o zamýšľanej reforme volebného práva. Poznámene, že otázka volebného práva stojí už dlhší čas v popredí a že revíziu XIV. čl. z r. 1913. za potrebnú považujú už aj tí, ktorí tento zákonný článok vyniesli. Počas všeobecných volieb roku 1910. sľubovala pracovná strana veľké rozšírenie volebného práva. Teraz vláda chce previesť túto reformu na tom základe, ktorý jeho veličenstvo kráľ v najvyššom rukopise vy-

značit. Dnes, keď jedna polovica národa na fronte bojuje, druhá polovica za frontom plní povinnosti, nemôžu sa stavať proti rozšíreniu volebného práva ani tí, ktorí v tejto otázke konzervatívne smýšľali. O podrobnostiach zmieni sa už pri pojednávaní reformy. Teraz podotkol len toľko, že už 24-roční občania dostanú volebné právo, ktoré bude všeobecné a rovnaké. Hrdinovia, ktorí sa na bojišti vyznačili, obdržia vôbec volebné právo. Aj tajné hlasovanie bude rozšírené nielen na tie okresy, v ktorých zákon z roku 1913. tajné hlasovanie ustálil, lež na všetky okresy, kde je obyvateľstvo vzdelanejšie, kde prevažná väčšina voličov vie čítať a písať. *Každý volič musí byť popísaný a čistota volieb musí byť zabezpečená.*

Ministerpredseda je presvedčený, že rovnaké právo stupňovať bude lásku ku vlasti a prospeje záujmom krajiny; a vyslovil tú nádej, že formálnu väčšinu tvoriaca pravá strana prevedenie tejto reformy nebude prekážať. Vláda bude na tom, aby kým vojna trvá, volby nemusela vypísať, ale jestli ináč nebude, hotová je previesť nové volby. Konečne ministerpredseda prosil snem, aby návrh o dočasnom rozpočte čím skôr pojednával a vybavil.

Živý súhlas, éljenovanie a hlučný potlesk ozval sa na ľavej strane, keď ministerpredseda svoju reč skončil. Za dlhší čas trvala táto ovácia, viacerí vyslanci vyšli na podium ku predsedovi a požiadali ho, aby zasadnutie na niekoľko minút bolo vyzdvihnuté.

Po prestávke ku programu prehovorili: gr. Albert Apponyi, z pracovnej strany ako vodca divej opozície gróf Štefan Tisza, v mene neodvislých Samuel Bakonyi a ako vodca ústavnej strany gróf Julius Andrássy.

V snemovom zasadnutí 22. júna vydržiavanom v mene Károlyiho strany ku programu novej vlády prehovoril gróf Michal Károlyi a kresťanskej ľudovej strany stanovisko nasledovnou rečou vysvetlil pápežský pralát

Ján Molnár:

Ctená Snemovňa! Myslím, že táto zmena vlády nikoho neprekvapila a ani nemohla prekvapiť, bo veď ona najprirodzenejšou vecou a najlogičnejším následkom je panovania predošlej vlády. Táto zmena vlády musela nastať. Prečo? V prvom rade preto, bo väčšina, ktorá predošlú vládu podporovala, takým spôsobom a takými prostriedkami, — že akými, to netreba opakovať, bo je to všestranne známe (Tak je! z ľavej.) — tak bola sohnatá, že to nikdy nemožno považovať za zastupovanie ľudu, za výraz vôle obecnstva, tým menej, bo pri posledných volbách krajinských, ako je vôbec známe, na kandidátov opozície oddané bolo viacej hlasov, ako na kandidátov vlády, ačpráve tých 50 jednohlasných volieb, ktorých boli účastní, zcela sme im prikrátali. (Protinlúva z pravej. Hluk.)

Predseda: Ticho prosím!

Ján Molnár: Ďalej sotva sme po volbách začali zasedať v krajinskom sneme, staly sa tu také udalosti, akým podobných posial nielen v Uhorsku, lež v žiad-

nom parlamente celého sveta nikdy nebolo a bola to tá vec, že predošlý pán ministerpredseda, ešte ako predseda snemovne, zbrannou mocou, násilnosťou, celú opposíciu, ktorá pozostávala z viacej ako sto vyslancov, vyvieš, ba vyhodí dal z poradnej siene snemovne. Ba ich ešte aj vysmial, bo veď asi pred jedným rokom to povedal v jednom zasadnutí, že tento jeho násilenský výkon, bolo len druhé opravené vydanie prvého jeho zvestného pokusu, 13. decembra podujatého, ktorý sa mu nepodaril.

Zatým vypukla ukrutná svetová vojna a opposícia predvídajúc jej hrozné následky, opravde lojálne, bezúštalne, veľkodušne ponúkla svoje služby pánu ministerpredsedovi. On ale nielen že toto ponuknutie neprijal, lež jeho rečami, nariadeniami jednotajne drážil, podnecoval opposíciu, tak že len mimoriadnou trpezlivosťou bolo možno znášať to nepretržené odtisovanie, zmenšovanie a za nič držanie.

Ku všetkému tomuto prišla obrovská korrupcia a neobmedzené panovníctvo bankokracie, aké po celom Uhorsku počaly zúriť a všestranne sa šíriť, proti čomu ct. predošlá vláda ozaj zhola nič nepodujala, tak že všetky kraje Uhorska opanovala tá všeobecná túžba, a s každým dňom tým ostrejšie vystupovala, bodaj by už raz prišla nová vláda, aby očistila verejný život a hroznú korrupciu, aká nestydate slávi jej orgie, zcela vykorenila.

Potom aj zákon a nariadenia o nesrovnalosti (inkompatibilite) vyslancov, zdaly sa prísť do zabudnutia. A keď to spomenula opposícia, predošlý pán ministerpredseda nás ešte vysmial a povedal, že na tej listine, ktorú si zadovážil od spoločného ministra vojny a tu prečítal, nepredchádza ani jedon jedinký vyslanec, ktorý by sa bol previnil proti inkompatibilite. To, rozumie sa, povedal prvej, ako zriekol sa mandátu ct. pán podpredseda bývalej vládnej strany, ktorého meno tiež hralo zástož na tej listine. Aj zpomedi tých, ktorých sme pre inkompatibilitu oznámili, bolo viacej takých, o ktorých jury, k tomu vyslaný výbor, vyslovil inkompatibilitu.

Výkriky z pravej: Včul pojednávame o programme vlády!

Výkriky z ľavej: Bolí vás to?

Gróf Ján Pongrácz: Kričal vospust sveta.

Ján Bartos: Ešte aj o vás budeme hovoriť!

Ján Molnár: A tu nejdem spomínať tých vyslancov, ktorí odsúdeniu vyhli tým, že už vopred složili ich mandáty, bo vedeli, že istotne budú odsúdení.

Aj sedmohradské atrociti a iné podobné veci, ktoré predošlý pán ministerpredseda nebol v stave prekaziť, dostatočne dokazujú, že predošlá vláda musela odstúpiť. (*Výkriky z pravej:* Hovorte o programme novej vlády!) Aj o tom budem hovoriť, majte len trpezlivosť. Lež najväčšou a vlastne hlavnou príčinou odstúpenia predošlej vlády bolo to, že opravde nepochopiteľnou krátkozrakosťou a neslýchanou hluchotou, ani nevidela, ani neslyšala hluk vln novej doby. Ačpráve to ľahko mohla vidieť a slyšať tak z pádu ruského carismu, ako z nariadenia nemeckého cisára. *Ba predošlý pán minister-*

predseda i ten rozkaz, ktorý mu dal jeho veličenstvo kráľ a v ktorom precízne označil, kedy chce, aby vo volebnom zákone uplatnený bol duch novej doby, svedovoľne zmrzačil jeho komentármi ku nemu pripojenými.

Výkrik z pravej strany: Naturálna vec, bo bol iného presvedčenia.

Karol Huszár (šárváarsky): Nepriateľom práv ľudu a nebezpečenstvom pre kráľa, v terajšej dobe je taký človek!

Ján Molnár: Nie to je naturálna vec, čo povedal ct. pán vyslanec, lež naturálna vec je to, že po takých podmienkach nemohlo iné nasledovať, ako odstúpenie Tiszovej vlády. (Tak je! Tak je! z ľavej a krajnej ľavej.)

A to sa aj stalo, tu je nová vláda, včera sa predstavila. (Hnutie z pravej strany. Čujme! Čujme! z ľavej.) Snáď ani nemusím povedať, že my ochotne vítame túto novú vládu, nielen pre zmenu osôb — bo zmena osôb, keby ináč byly akokoľvek vynikajúce, ešte nezabezpečuje blaho krajiny — lež zvlášte a nadovšetko preto, bo títo noví mužovia, nové zásady, nového ducha, nový systém, nový smer a nový názor svetový zastupujú a ako to od nich očakávame, istotne aj inaugurujú. (Hlučné schvaľovanie z ľavej a krajnej ľavej.)

Veď sme práve včera slyšali od ct. pána ministra-predseda, že on utvorenie nového, moderného volebného zákona považuje za jeho zvláštnu úlohu. (Čulé schvaľovanie z ľavej strany.) Čo my kresťanskí ľudáci — bo ja rečím v mene kresťanskej ľudovej strany — tým väčšou radostou vítame, bo kresťanská ľudová strama, od kedy len vkročila do parlamentu, teda už cez 21 rokov, stále, nepretržene, nepočetnekrát, súrne a rozhodne žiadala rozsiahle rozšírenie volebného práva. (Tak je! z ľavej.) Ba i najnovšie bol to vyslanec našej strany Štefan Rakovszky, ktorý pre hrdinov prvý žiadal volebné právo. (Schvaľovanie a hlučné éljen z ľavej.)

Nový pán ministerpredseda zatým spomenul aj *autonomiu katolíkov*, po ktorej už nie od mnoho rokov, lež od veľa desatročia túžime a ktorú sľúbily nám nepočetné trónne reči a nepočetni ministerpredsedovia. Pevne veríme a úfame, že nový pán ministerpredseda neostane len pri svojom sľube a že utvorenie autonomie katolíkov pripojí ku svojmu menu.

Zarovnak s radostou vítame nového pána ministra-predseda i za to jeho odhodlanie, že podporu zmrzačených invalidov, válečných vdov a sirôt sriadiť a zvýšiť zamýšľa (Schvaľovanie z ľavej.) čo sme my už súrne žiadali nie v jednej, lež v nepočetných rečiach tu povedaných.

Podobne žiadali sme i najnovšie, tak ja sám, ako viacerí z našej strany dali sme výrazu tej odôvodnenej túžbe, aby verejní úradníci stali sa účastní stupňovanej podpory a hľa, pán ministerpredseda sľúbil, že zvýši ich podporu. Pán ministerpredseda sľúbil aj prevedenie pragmatiky verejných úradníkov, čo nielen včul, lež už od rokov žiadala kresťanská ľudová strana.

Pán ministerpredseda, keď rečnil o volebnom práve, spomenul i jednu veľmi-veľmi dávnu a veľmi-veľmi dôležitú požiadavku kresťanskej ľudovej strany a vyslovil

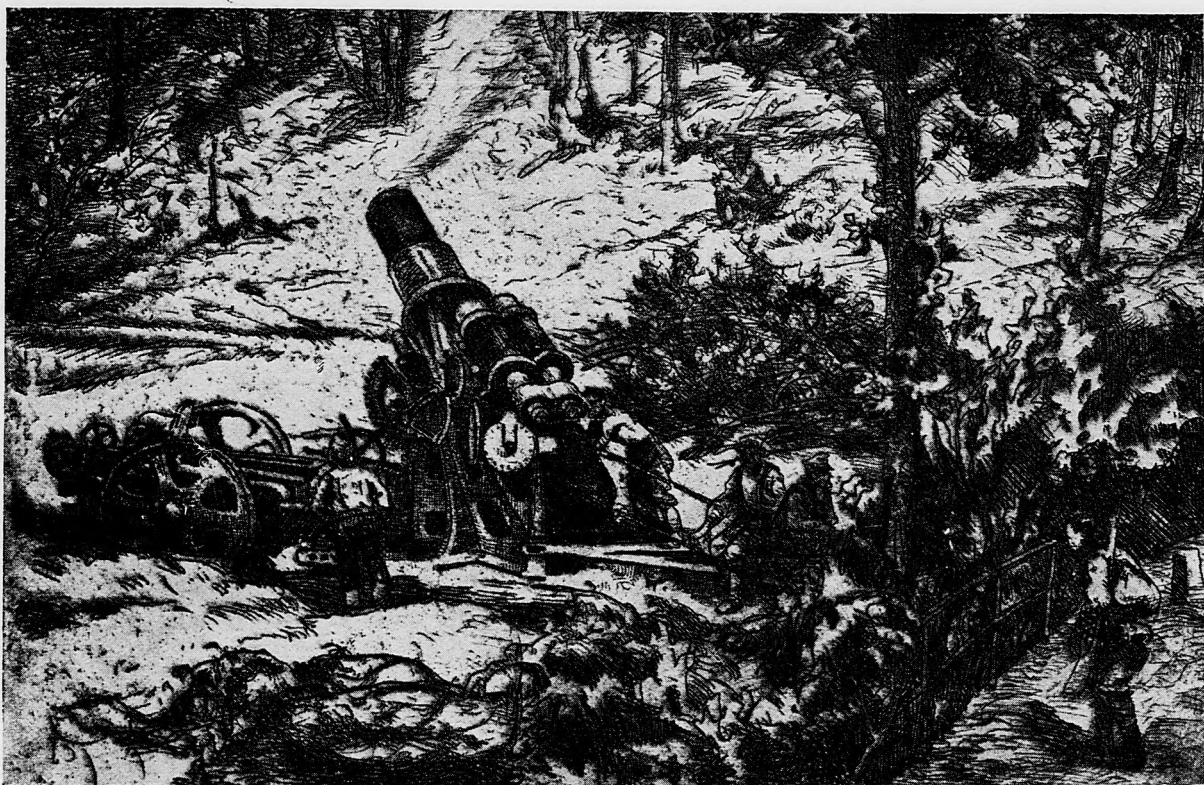
sa, že prísne na to bude hľadať, aby zabezpečená bola čistota volieb. I pre toto ho s radosťou vitáme, pri pojednávaní volebného práva obrátíme sa ku nemu ešte i s tou prosbou, aby ku tomu, že volebné právo má byť všeobecné, rovné, medzi iným aj to bolo doložené, že hlasovanie má byť povinné.

Nejdem ďalej používať láskavú pozornosť ct. snemovne, bo veď kresť. ľudová strana — v ktorej mene som rečnil — pri pojednávaní návrhu o indennite bude mať dost príležitosti svoje náhľady vysvetliť, jednotlivé položky snád aj kritisovať, to ale s týmto slávnostne slubujeme, že vo všetkých otázkach, ktoré sa neprotivia našim zásadám — veríme a ufame aj, že tu také nevzniknú — my ct. pána ministrapredseda ochotne,

osobných záležitostí vyslaní boli: Mikuláš Zboray a Georg Szmracsányi.

Porada zakončená bola s prijatím nových členov. Za nových vonkajších členov boli prijatí: dr. Jozef Haller, pravotár (Budapešť), dr. August Demkovits, katecheta (Budapešť), Alexander Gyula, gymn. profesor (Budapešť), Elemér Merényi, súkromník (Rákospalota), K. Daniel Keményffy, radca svätej stolice (Ostrihom), Jakub Wildinger, notár hlavnej sv. stolice (Kalocsa), dr. Zoltán Galovits, pravotár (Budapešť) a Štefan Uhlarik, profesor náboženstva (Budapešť).

Z príležitosti tejto porady v klube strany v značnom počte prítomní boli vonkajší členovia tak z hlavného mesta, ako aj z okolia. Po polôsmej hodine prišiel

Tridsať a polcentimetrový mažiar na fronte Isonza.

úprimne, rázuplne a stále budeme podporovať. (Hlučné schvaľovanie, éljenovanie a potlesk z ľavej a krajnej ľavej.)

Porada kresťanskej ľudovej strany snemovej.

Kresťanská ľudová strana snemová, ktorej členovia od vypuknutia vládnej krízy každodenne sa síšli v úplnom počte a uvažovali politické rozpoloženie krajiny, v stredu, 20. júna večer o 7. hodine vydržovala riadnu poradu, ktorej predsedal pápežský prälát Ján Molnár. Predmetom porady bolo pojednávanie bežných politických záležitostí a prítomní členovia strany jednohlasne uzavreli, aby pri predstavení sa novej vlády v krajinskom sneme, stanovisko kresťanskej ľudovej strany vysvetlil pápežský prälát Ján Molnár. Ku pojednávaniam

do klubu aj gróf Aladár Zichy, horvatský minister a za dlhší čas shováral sa s prítomnými.

Minister Alexander Szurmay o válečnom položení.

Viedeňský «Fremdenblatt» uverejňuje rozhovor svojho budapeštianskeho spolupracovníka s honvédkym ministrom Alexandrom Szurmaym. Minister počas rozhovoru medzi iným vyslovil sa nasledovne:

Položení na všetkých frontoch je výtečné a znova dokazuje pravdivosť toho môjho vždy otvorene vyznávaného tvrdenia, že v tomto potahu — keby aj povstaly akékoľvek obrovské ťažkosti a nebezpečia — obraz všeobecného položení u nás za žiadnych okolností nemôže sa zmeniť v nepriaznivom smysle. My každú prekážku premôžeme, každú ťažkosť odstránime s cesty, každému

nebezpečiu oproti aa postavíme, lebo z nás každý — počnúc od generála až po najjednoduchšieho chlapa — preniknutý je tou nezlomnou vôľou, aby sme našu slachetnú, spravodlivú vec priviedli k víťazstvu, aby sme vydržali, kým naša slávna zástava povievajúc bude hlásať bezpochybné víťazstvo. Toto nehovorím ako teoretik, lež na základe tej zkušnosti, ktorú som si na bojišti za sedemadvadsať mesiacov nadobudol a ktorá sa vždy väčšmi upevňuje vo mne. Čo som tam prežil a zkusil, všetko úplne dokazuje moju neohrozenú vieru v našu skvelú budúcnosť. Isté je, že v krajine položené je teraz ťažšie, ako na fronte, kde prirodzene spoločný duch a zdržovanie sa jednotlivcov sú silnejšie. Ale som presvedčený, že aj tu najlepšiemu sa môže úfať. Že hospodársky vytrváme, to zabezpečené je terajšími výhladmi na úrodu, zvlášte keď vojna na všetkých nás — na vojakov tak ako na občanov — má mohutný vychovávaci účinok. Naučili sme sa zrieknuť sa mnoho všetkého, o čom sme si predtým mysleli, že nemôžeme byť bez neho. Bola to tvrdá, ale blahonosná škola. Dopĺňanie našich čiat je tiež zabezpečené — práve minulé dni sme domov poslali staršie ročníky — a toto stojí ohľadom válečného materiálu každého druhu. Čo by vojna akokoľvek dlho trvala — v čom by sme my neboli vinní, lebo sme my milovanie čestného pokoja verejne hlásali — nám nemôže priniesť nič zlého. Aj desiata bitka na Isonze, v ktorej Taliani utrpeli neodskriepiteľnú porážku, je novším dôkazom toho môjho náhľadu, že naše vojenské polozenie je nepoklátiteľné a že naše konečné víťazstvo je isté. Máme všetky príčiny byť spokojnými a so sebadôverou hľadať v ústrety tak blízkej, jak ďalekej budúcnosti.

Udalosti svetovej vojny.

Z ruského bojišta. Kerenski, revolucionárny ruský minister vojny, vydal energičný armádny rozkaz proti uzavretiu osobitného pokoja. Rusko stroj sa už v mesiaci júni na ceľe čiare znovu začať ofenzívu. V Haliči ako aj pri Smorgone, pozdĺž železnice Hločov—Tarnopol a na Narajevke v minulom týždni bola živšia bojovná činnosť.

Z talianskeho bojišta. Na planine sedem obcí Taliani v prodošlom týždni, bez toho, že by boli dosiahli značného úspechu, utratili 45—50.000 ľudí.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom a Angličanom. V posiciach Francúzov v minulom týždni, udajne pre zlé počasie, panovala nečinnosť. Francúzi netrpezlivo čakajú na pomoc z Ameriky. Čaty Angličanov v predošlom týždni tiež bezvýsledne krvácaly o prelomenie nemeckého frontu.

Macedonský front. Pri Dojranskom a Butkovskom jazere, taktiež na severnom úbočí vrchu Kruša, v blízkosti dediny Mahmudie bulharské čaty rozprášily anglické oddelenia, priviezly zajatých, kone, zbraň a ešte válečné vstrojenie.

Zprávy zahraničné.

Zadakovanie rakúskej vlády. Rakúsky ministerpredseda gróf Clam Martiniz nevedel si rady dať s nepočetnými politickými stránkami, zvláste s neslušným vystupovaním Čechov v ríšskej rade a odhodlal sa ku zadakovaniu. Zadakovanie rakúskej vlády bolo prijaté.

Grécky kráľ vo Švajciarsku. Grécky kráľ Konštantín po jeho zadakovaní s celou rodinou a početným sprievodom opustil Grécko a odcestoval do Švajciarska. V meste Lugano ale antantisti pobúrili proti nemu uličnú luzu, ktorá ho insultovala. Kráľ Konštantín vzdor toho za dlhší čas zamýšľa sa zdržovať vo Švajciarsku.

CHYRNIK.

Veľkodušný dar jeho Eminencie kardinála, knieža-primasa. Pensijnému fondu duchovenstva arcibiskupstva ostrihomského, jeho Eminencia kardinál, knieža-primas Uhorska, arcibiskup ostrihomský dr. Ján Csernoch veľkodušne daroval úpis válečnej štátnej požičky v hodnote 100.000 korún.

Z biskupstva spišského. Farársku zkúšku zadarne složili: administrátori Béla Szillay z Proséku, Jozef Tomcsa z Nižnej, Ondrej Oravetz z Lipt. Sv. Ondreja, Ján Kecera z Oravky a markušovský kaplán Ignác Panyák.

Spišské milodary. Harhovský veľkostatkár, gróf Vidor Csáky na válečné dobročinné ciele obetoval 1000 korún. — Dôstojnícky sbor válečnej nemocnice Červeného Kríža v Tátraszélplaku k spomoženiu pohorelcov v Gyöngyösi zariadil koncert, ktorý priniesol na ten cieľ 1620 korún. Novovesský všeobecný ženský spolok u svojich údov pre týchže pohorelcov sossbieral 740 korún. Mesto Kézmarok odhlasovalo pre tých pohorelcov 200 korún a viacerí mešťania dali 164 korún. — V gelnickom okrese na Spišskú Domoveň v Budapešti sossbierali 824 korún.

Spišsko-magurský hrdina. Jozef Vaxmonszy, poručík 6. landšt. pluku, syn starovesského direktora učiteľa, ktorý bol už ťažko ranený na hlave, za svoju mimoriadnu hrdinskosť doteraz vyznačený bol veľkou a malou striebornou medaillou hrdinskosti a so železným krížom; okrem toho účastným stal sa mnoho uznania, nemecký cisár pri návšteve ruského frontu i stisknutím rúk vyjadril mu svoje uznanie.

Smrť. Vo Vyšných Lapšoch, v Spišskej Magure, zomrel všeobecne vážený gazda Valentin Malina v 64. roku života svojho. V Pánu zosnulý bol neohrozeným privržencom, ba vodcom kresťanskej ľudovej strany vo svojej obci. V ňom oplakáva lipt.-sv.-alžbetský farár svojho dobrého a nábožného otca. Večnú slávu daj ó Pane vernému bojovníkovi kresťanských zásad!

Veľký víchor v Horvatsku. Zo Záhrebu oznamujú: V Záhrebe a na okolí ako i na okolí Jašky zúrila hrozná búrka. Padol i kamenec, ktorý veľkú škodu spôsobil vo viniciach a ovocných zahradách.

Strašný výbuch v šteinfeldských skladoch na strelivo. Z Viedne oznamujú, že v noci so 16. na 17. júna v šteinfeldských vojenských skladoch na strelivo stať sa výbuch, ktorému padly v obeť tri sklady. Mimo hmotnej škody šesť ľudí prišlo o život. Asi 300 ľudí bolo ľahšie a 30 ťažko ranených. Oheň hasiť pomáhala jedno oddelenie viedeňských hasičov a v nedelu ráno oheň bol zahasnený. V susednom Haschendorfe a Siegersdorfe mnoho krovov sa porúchalo a mnoho oblokov je vybité. Z dosavadného výsledku vyšetrovania nemožno uzatvárať, že by výbuch niekto náročky bol zapríčinil. Dľa novej zprávy medzi zomrelými sú traja vojaci stráže skladu, potom dvaja vojaci, ktorých v barakovom tábore pri Siegersdorfe zabil stena, ktorá sa srútila a šiesteho vojaka zabil silou výbuchu zo skladu do tábora barakov zahodený kus náboja. Z troch spustošených budov dve boli prachárne a v jednej bol sklad ručných granátov. Mimo tohto výbuchom zapríčinený tlak povetria na niekoľko budovách porúchal krov a jedna chalupa zhorela. Príčinou výbuchu pravdepodobne bolo to, že ukoristené ručné granáty v sklade následkom dlho trvajúcej horúčosti samé od seba sa zapálily. Jeho veličenstvo kráľ a kráľovná s náčelníkom generálneho štábu Arzom išli do Steinfeldu na miesto nešťastia a dali si podať podrobnú zprávu o príčine a obetach nešťastia a o ochranných prácach. Jeho veličenstvo veliteľovi a vojakom stráže skladu za ich pokojné držanie sa pri výbuchu vyslovil svoju vďaku. Ich veličenstvá potom išli do Haschendorfu a Siegersdorfu, kde si tiež obzreli výbuchom zapríčinenú škodu.

Strašný výbuch v Anglicku. Z Londýna sdeľujú, že v Ashtor under Linesi 13. júna stal sa hrozný výbuch. Sila výbuchu veľké kusy parných kotlov, múrov, rezervárov plynu zahodila do diaľky viac míľ, tak že tieto kusy aj v susedných mestách Dukinfield a Stalbridge narobili škodu. V povetrí lietaly horiace sudy téru a medzi iným podpálily plynové diela v Dukinfielde. Oheň, ktorý vypukol po výbuchu, rýchle sa šírila a medzi iným zapálila sa aj jedna textilná osada a jedon mlyn. Medzi obetami bolo aj viac dietok, ktoré išly domov zo školy. Západná časť mesta je takrečeno celkom spustošená. Dľa úradnej zprávy pri výbuchu 41 ľudí bolo smrteľne a 130 ťažšie a ľahšie ranených.

Vyznačený spišsko-magurský vojak. Richvaldský gazda Kálikst Bizub, res. vojak 15. poľného delostreleckého pluku, na ruskom bojišti vyznačený bol bronzovou medailou hrdinskosti.

Zamestnanci koš.-oderbergskej železnice v mesiaci apríli pre rodiny narukovaných zamestnancov sobierali 1999 korún.

Vyznačenie po smrti. Pred nepriateľom padnutý Artur Maurer, res. poručík 9. honv. pešieho pluku, na uznanie hrdinského chovania sa pred nepriateľom dostal vojenský zásl. kríž tretej triedy s válečnou ozdobou a so šablami.

Bulharká vláda pohorelcom v Gyöngyösi poslala 50.000 korún.

Vojenské vyznačenia. Na uznanie hrdinského chovania sa oproti nepriateľovi vojenský záslužný kríž tretej triedy s válečnou ozdobou a so šablami dostali: res. nadporučík Desider Szily a kapitán Bela Schmotzer. rytiersky kríž rádu Franca Jozefa s válečnou ozdobou dostal štábný lekár dr. Jozef Zakariás. Kapitánovi Jánovi Schreiberovi a res. poručikom Jozefovi Martinkovi a Ferdinandovi Stofkovi znovu bolo na vedomie dané najvyššie pochvalné uznanie so súčasným darovaním šablí už druhýkrát. Bronzová medaila hrdinskosti dostali: účtovnícky poddôstojník Franc Muring, landšt. fírer, tit. strážmajster Pavel Onalich, strážmajster Karol Oláh, kaprál Jozef Papp, res. fírer Hermann Klein, landšt. kaprál Franc Hován, honvédi Ján Kuharik, J. Forberger, Ján Kozslei, res. honvédi Michal Kulyhavi, Koloman Urban, landšturmisti Matej Grajták, Pavel Ocsovszky, Ján Hablyák a dôstojnícky sluha Michal Szuhí náhradný res. Ján Martahuss. Strieborný záslužný kríž s korunou na stužke medailly hrdinskosti dostal landšt. strážmajster Michal Kisiczki. Všetci z 9. koš. peš. pluku.

Na novú železnicu, ktorú majú stavať vo Spiši z Einsiedelnu do Ondrišla (Merény), mesto Gelnica odhlasovalo 100.000 korún.

Smrť. Pavel Beck, levočský fabrikant na kožu, zomrel v Budapešti v jednom sanatoriume v 66. roku života svojho. — Levočský rodák Viktor Gunka, podplukovník cis. a kráľ. telesnej stráže, zomrel vo Viedni. — Z Nitry oznamujú: Arnold Rébay, pensionovaný sudca nitr. súdnej stolice, dívajúc sa von oblokom z prvého poschodia, veľmi sa vyvážil a ztratiac rovnováhu, tak nešťastne padnul na kamennú uličnú dlažbu, že následkom utrpených vnútorných urazení o krátko vykrvácal

Mesto Levoča na svojom poslednom výborovom zasadnutí pre Spišskú Domoveň odhlasovalo 200 a ku znovavystaveniu vo vojne rozbúraných ohníšť 1000 korún. Na vystavenie a zariadenie mestskej mliečiarne mesto povolilo 9000 korún.

Spišské mesto Podhrad na šiestu uh. válečnú pozíčku značilo 23 000 korún.

V Ružomberku vydržovali lekári kongress, na ktorom sa radili o boji proti tuberkulóze (suchotám).

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dĺžky LOREY VLASMI, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masti. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prchnutlu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierkou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerski milosrdní bratia**. K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

Lekárni milosrdných bratov

v Jágri (Eger).

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 koruny 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujme sa napodobení.

Odporúčame ku bezodkladnému lifrovaniu:

Medenu skalicu a 128°
98%. Balík sirkových listov po K 8.50.
Liadok. Naftalin I. šupkavý.
Perocid, surový, Nahradu živice
garantovaný 35% po K 210 zvláštnej jakosti.
Hryzavý nátron 120

Schwarz a Tauber, veľokupci Nagykanizsa.

Válečné náručné hodinky
presne regulované a
vyprobované

Niklové alebo oceľové K 25, 30. S rádium svietiacim číselníkom K 30, 35, 40. Strieborné náručné hodinky K 50, 60. 14 kar. zlaté náručné hodinky K 130, 160. 3 rokov záruka na písme. Zasielanie s poštovou dobierkou. Zámena povolená alebo návrat peňazí.

Prvá dielňa na hodiny
Hanns Konrad

cis. a král. dvorný zásielca Brúx číslo 1546 (Čechy). Hlavný cenník zdarma a franko.

Dobré nástroje k holeniu a strihaniu vlasov.

1a. Britvy zo striebornej ocele K 4, 5, 6. Zabezpečujúce nástroje ky holeniu niklované K 4, 5. «Perfekt» znám k so 6 nožmi K 16, 22. Dvojitého rezu náhradné nože tučet po kor. 5, 6. 1a. nástroj k strihaniu vlasov K 12, 15. Zámena povolená alebo návrat peňazí. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlaní peňazí. Zasiela cis. a král. dvorný zásielca
Hanns Konrad
vývozný a tovar zasielajúci dom Brúx číslo 1547 (Čechy) Hlavný cenník zdarma a franko.

NAJDOKONÁLEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strvjom, každého druhu oštie somleť môže na kašu a najfajnejšiu múku. Obrovskej schopnosti roboty.

Bezodkladne k lifrovaniu.
Cena K. 110.

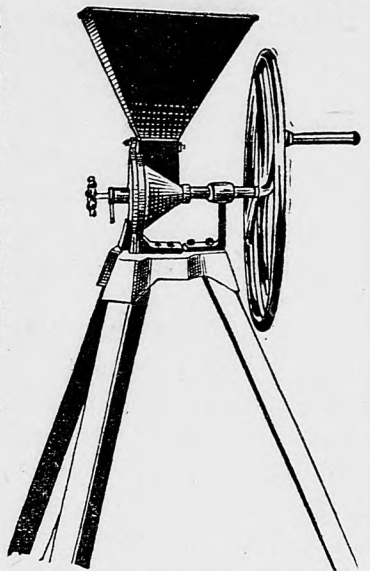
Tenistý stroj k pripraveniu na stôl alebo postavec bez nôh K 85, menší k domácemu upotrebeniu K 55. Objednanie prosíme na poštovej poukázke a zaslať treba aj 10.— K závdavok.

K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednať, bo v jaseňi znovu zasekne premávka.

Výlučná adresa objednania:

PAVEL SOHR

fabričný sklad oceľového tovaru
Somoğyszil 35.

Železničnú stanicu objednávateľa treba udat.

Oznamy prijíma
administracia

„Kreštan“

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28.

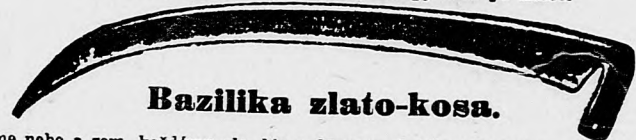

Svrabľavosť,
Potenie,
Slnečný úpal,
Šupanie kože,
Svrab a hostec,
Neduhy kože, rany,
Opuchliny a staré rany

istotne lieči zákonom chránený prostriedok. Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý téglik 3 koruny, veľký téglik 5 korún, rodinný téglik 9 korún, k tomu patriaceho borovčkového mydla cena 4 K. Adresa objednávok

Alexander Gerő, lekárnik Nagykorös 40.

53 rokov v obchode, vyskúmane dobrá osada na kosa.
Nikto nikdy nemal lepšej kosa, ako je naša

Bazilika zlato-kosa.

Nesľubujeme nebo a zem, každému ale, kto s dôverou obráti sa ku nám, pošleme takú trvanlivú oštie zlato kosa, za ktorú nás požeňovať bude. Tieto kosa už od 52 rokov rozposielame najväčším pántvam a mnoho tisíc hospodárom. Zárukou dobre stojíme za každú kosa a nesodpovedné zamentíme zdarma. — Cena jednej «Bazilika zlatoj kosa» s poštovou dobierkou:

	60	70	75	80	85	90	95	100	110 cm.
Cena 1 kosa	3.90	4.—	4.20	4.40	4.60	4.80	5.—	5.20	5.40 kor.

1 kusa karborundum osielky medzi jestvu'úcimi najlepšej, cena 1.10 korún. Sberateľom kosa ku zvláštne mu povšimnutiu: Pri každej kúpe 10 kusov, 1 kus posielame zdarma. Pri kúpe 5 kusov alebo pri inom poštovom objednaní vo výške 20 korún, poštové porto my platíme. Niže tohoto obnosu, 1.50 korún obnášajúce poštové porto platí kupec. K odporúčaniu je čím skorej objednať si kosa, bo pozdejšie solva budú k dostaniu. Obrázku náš cenník na žiadosť posielame zdarma. K dostaniu u: **Jozef Marosi a Syna Esztergom, 15.** číslo. 53-ročná osada na kosa a veľký obchodný dom.